



UPPSALA
UNIVERSITET

En särskild skola?

Undervisning, lärande och synen på uppdraget i
särskolan

2019-05-13

Susanne Hansson

Karlstads universitet

Särskolans olika verksamheter i siffror

Andel elever i särskolan:

- Ca 1 % av alla elever i grundskoleåldern (10 612)
- Knappt 2 % av alla gymnasieelever (6 072 elever)
- Varierar över årskurserna 0,7% lägre årskurserna, 1,5% senare åren

Andel grundsärskoleelever integrerade i grundskoleklasser

- För hela riket: 12 %

Andel grundsärskoleelever i träningskolans verksamhet

- För hela riket: 42 %

Lärartäthet:

- För hela riket: 3,4 elever/lärare (12,1 elever/lärare i grundskolan)

Stor variation mellan olika kommuner



Särskolan i Sverige



UPPSALA
UNIVERSITET

- Särskild skolform för elever som bedöms inte kunna uppnå grundskolans/gymnasieskolans kunskapskrav på grund av en utvecklingsstörning –
grundsärskolan/gymnasiesärskolan
- Sverige skiljer sig från de allra flesta andra länder i västvärlden
- Andra målformuleringar än övriga skolformer
- Annan timplan



Timplaner - grundsärskola och grundskola



UPPSALA
UNIVERSITET

Timplan	Grundsärskola	Grundskola
Bild	225	230
Hem- och konsumentkunskap	525	118
Idrott och hälsa	750	500 (600)
Musik	395	230
Slöjd	730 (670)	330
Svenska eller svenska som andraspråk	1 300	1490
Engelska	180	480
Matematik	1110 (1215)	1 125 (1230)
Samhällsorienterande ämnen	695	885
Naturorienterande ämnen och teknik	785	800
Elevens val	195	382 (177)
Totalt garanterat antal timmar	6 890	6 890
Därav skolans val	1 800	600



Bakgrund till projektet



- Undervisning i speciella undervisningsgrupper för denna elevgrupp har en lång tradition i Sverige
- I över 100 år har särskilda lärare utbildats
- Särskolan förväntas utgöra en speciell lärandemiljö med lärare som förväntas bära specifika sätt att identifiera och arbeta med lärande och undervisning
- Trots detta saknas mer övergripande forskningsbaserad kunskap om de undervisnings- och lärandemiljöer som elever mottagna i särskolan möter
- Den första studien som undersöker alla klasslärare inom grundsär- och gymnasiesärskolan samt klasslärare på grundskola och gymnasium med integrerade elever mottagna i särskolan



Om projektet



UPPSALA
UNIVERSITET

- Finansiär: Stiftelsen Sävstaholm
- Omfattning i tid: 2016 – 2019

Projektgrupp:

- **Kerstin Göransson**, projektledare, professor i specialpedagogik
Karlstads universitet
- **Claes Nilholm**, professor i pedagogik med inriktning mot
specialpedagogik, Uppsala universitet
- **Karin Bengtsson**, universitetslektor i specialpedagogik, Karlstads
universitet
- **Susanne Hansson**, universitetslektor i pedagogiskt arbete,
Karlstads universitet
- **Nina Klang**, universitetslektor i pedagogik med inriktning mot
specialpedagogik, Uppsala universitet
- **Gunilla Lindqvist**, docent i pedagogik, universitetslektor i
pedagogik med inriktning mot specialpedagogik, Uppsala universitet
och Högskolan Dalarna



Syfte



UPPSALA
UNIVERSITET

Att generera kunskap om de undervisnings- och lärandemiljöer elever mottagna i särskolan möter (både integrerade elever och elever som får sin huvudsakliga undervisning i särskoleklasser) med fokus på elevernas kunskapsutveckling, deras sociala liv i skolan samt deras demokratiska fostran till aktiva medborgare.



Frågeställningar



1. Vilka spår av olika undervisningsideologier kan man finna i lärarnas konstruktion av utbildningsuppdraget?
2. Hur praktiseras/gestaltas olika lärande- och undervisningsmiljöer i vardagen?
3. Vilka kunskaper, sociala och demokratiskt medborgerliga erfarenheter genererar olika undervisnings- och lärandemiljöer?



Projektets uppläggning



UPPSALA
UNIVERSITET

Två delprojekt

Delstudie 1. Enkätstudie till lärare för särskolans elever.



Urvalet utifrån enkäten

Delstudie 2. Fallstudier.

Fyra fallstudier i grundsärskola åk 6-9.



Delstudie 1 - Enkäten

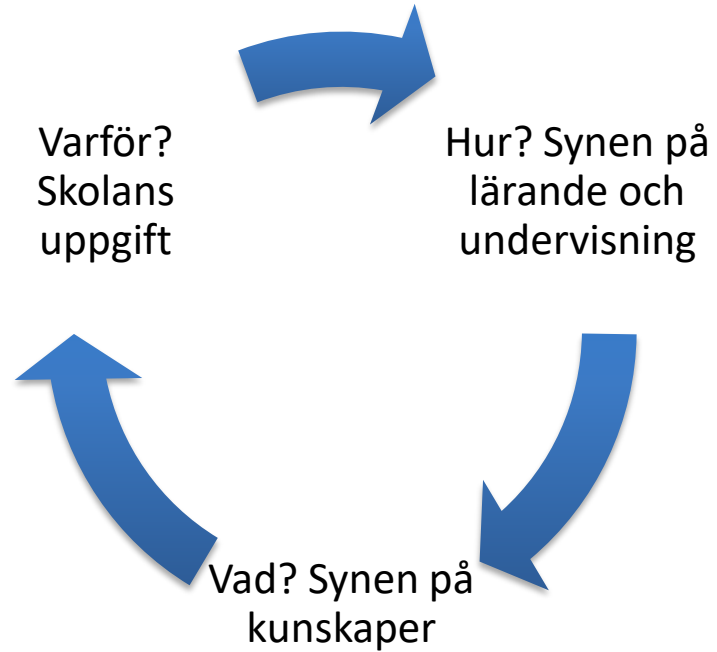


UPPSALA
UNIVERSITET

- Klasslärare om undervisnings- och lärandemiljöer för elever mottagna i grundsär- och gymnasiesärskolan – enkätstudie
- Enkät via SCB hösten 2016 till alla klasslärare inom grundsär- och gymnasiesärskolan samt klasslärare på grundskola och gymnasium med integrerade elever mottagna i särskolan – 3 700 lärare
- Svarefrekvens 54,3%, 2009 lärare
- Enkäten uppdelad i fem områden + bakgrundsfrågor:
 - anställning och grundutbildning,
 - organisation,
 - samverkan,
 - undervisning och lärande,
 - elevernas inflytande och sociala situation



Undervisningsideologi





Undervisningsideologier

- ett verktyg för analys av lärarnas svar



UPPSALA
UNIVERSITET

Frågor om vad? varför? och hur? lärares undervisning, (Schiro, 2013)

	Akademiskt orienterad	Effektivitets orienterad	Elevercentrerad	Samhälls orienterad
Syftet med utbildningen Varför?	Att elever skall få kunskaper	Ett effektivt, välfungerande samhälle	Elevers personliga utveckling	Ett mer rättvist samhälle, samhällsutveckling
Lärares roll Hur?	Leda genom kunskap, vara kunnig, ha goda ämneskunskaper och dela med sig till eleverna	Leda evidensbas. undervisn., stödja elever i att utveckla färdigheter som behövs i samhället	Kamratlig vägledare som hjälper elever att utvecklas utifrån sina förutsättningar	Vara som en handledare i det gemensamma arbetet utifrån aktuella samhällsproblem
Curriculum Undervisningens Innehåll Vad?	Tar sin utgångspunkt i ämnen	Färdigheter som behövs i samhället, t.ex. nyckelkompetenser	Personligt och unikt för varje individ	Förståelse av samhället och färdigheter för medborgarskap, t.ex. citizenship education

Tack för att ni har lyssnat!